

***Kluczowe dokumenty
planistyczne w gospodarowaniu
wodami a ustalanie zasobów
ujęć i odwodnień górniczych.***

mgr Mariusz Dyka
Geolog Powiatowy
Starostwo Powiatowe
w Gliwicach

Jastrzębia Góra 4-6 października 2023 r.

***1. JAK USTAWA PRAWO WODNE PATRZY NA
WODY PODZIEMNE ?***

ZGODNIE z Ramową Dyrektywą Wodną USTAWA z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne wprowadza pojęcie JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD.

Dla potrzeb zarządzania wodami, w tym planowania w gospodarowaniu wodami, WODY DZIELI SIĘ NA JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD, uwzględniając:

- 1) JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH,***
- 2) JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH, z wyodrębnieniem wód podziemnych w obszarach bilansowych, będących jednostkami hydrogeologicznymi wytypowanymi w celu ustalenia zasobów odnawialnych i zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych, wraz z oceną stopnia zagospodarowania tych wód, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 97 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze.***

JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (wg art. 16 pkt 19) - to określone objętości wód podziemnych występujące w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

W USTAWIE PRAWO WODNE ZDEFINIOWANA TAKŻE POJĘCIA:

- WÓD PODZIEMNYCH,***
- WARSTWY WODONOŚNEJ,***
- DOSTĘPNYCH ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH***

USTAWA PRAWO WODNE OKREŚLA CELE ŚRODOWISKOWE DLA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD

CELEM ŚRODOWISKOWYM DLA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH JEST
(wg art. 59 ust. 1):

- ***zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;***
 - ***zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;***
 - ***ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.***
-

DOBRY STAN WÓD PODZIEMNYCH – stan, w którym STAN ILOŚCIOWY wód podziemnych oraz STAN CHEMICZNY tych wód są określone CO NAJMNIEJ JAKO DOBRE (wg art. 16 pkt 11).

***Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne PRZEWIDUJE DLA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD
STOSOWANIE INSTRUMENTÓW PLANOWANIA W GOSPODAROWANIU WODAMI
W TYM W ZAKRESIE OSIAGANIA USTANOWIONYCH DLA NICH CELÓW***

***Zakres przewidzianych przepisami działań z zakresu planowania opisują zapisy **DZIAŁU VII**
Zarządzanie wodami **ROZDZIAŁU 1** Planowanie **USTAWY** Prawo wodne***

Stosowanie instrumentów planowania w gospodarowaniu wodami umożliwia realizację

***Unijnej polityki i CELÓW
W GOSPODAROWANIU WODAMI.***

***Krajowej polityki i CELÓW
W GOSPODAROWANIU WODAMI.***

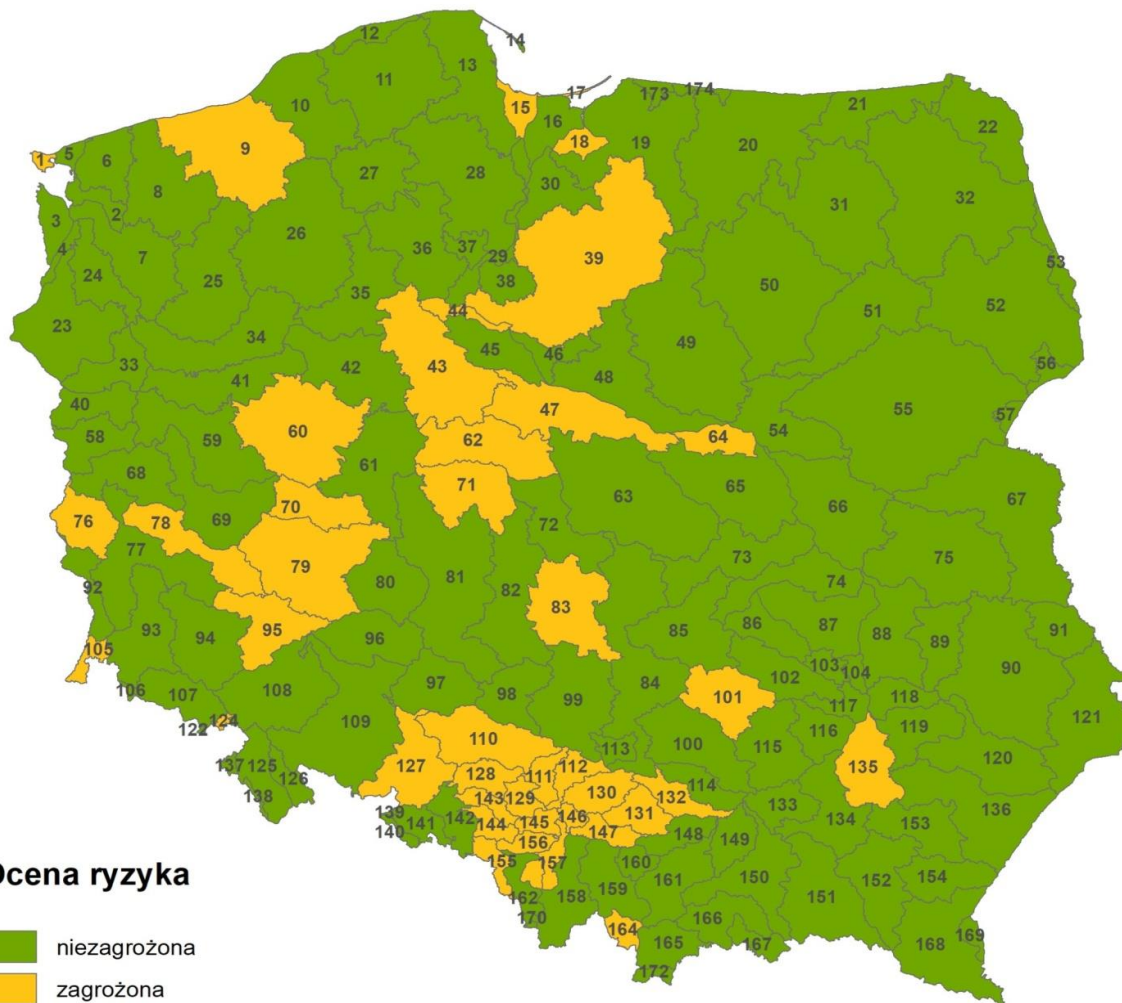
USTAWA PRAWO WODNE przewiduje sporządzanie szeregu dokumentów planistycznych zawierających plany wytyczne i wymagania w gospodarce wodnej wskazanych w art 315.

- PLANÓW GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARACH DORZECZY;
 - PLANÓW ZARZĄDZANIA RYZYKIEM POWODZIOWYM;
 - PLANU PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY;
 - *planów utrzymania wód;*
 - WSTĘPNEJ OCENĘ RYZYKA POWODZIOWEGO;
 - MAP ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO;
 - MAP RYZYKA POWODZIOWEGO;
 - *wstępnej ocenę stanu środowiska wód morskich;*
 - *zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich;*
 - *zestawu celów środowiskowych dla wód morskich;*
 - *programu monitoringu wód morskich;*
 - *programu ochrony wód morskich.*
-

W PRAKTYCE KLUCZOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE CELÓW I ZADAŃ DLA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH ZAWIERAJA PLANY GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARACH DORZECZY, KTÓRE ZAWIERAJĄ:

- **PODSTAWOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE OCENY STANU I KLASYFIKACJI POSZCZEGÓLNYCH JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD.**
- **WYKAZY DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU OSIĄGNIĘCIE CELÓW ŚRODOWISKOWYCH DLA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD**
- **WYKAZY DZIAŁAŃ MOGĄCYCH WPŁYWAĆ NEGATYWNIE NA ICH OSIĄGNIĘCIE ALE DOPUSZCZONYCH DO REALIZACJI.**

Ocena ryzyka

- niezagrożona
- zagrożona

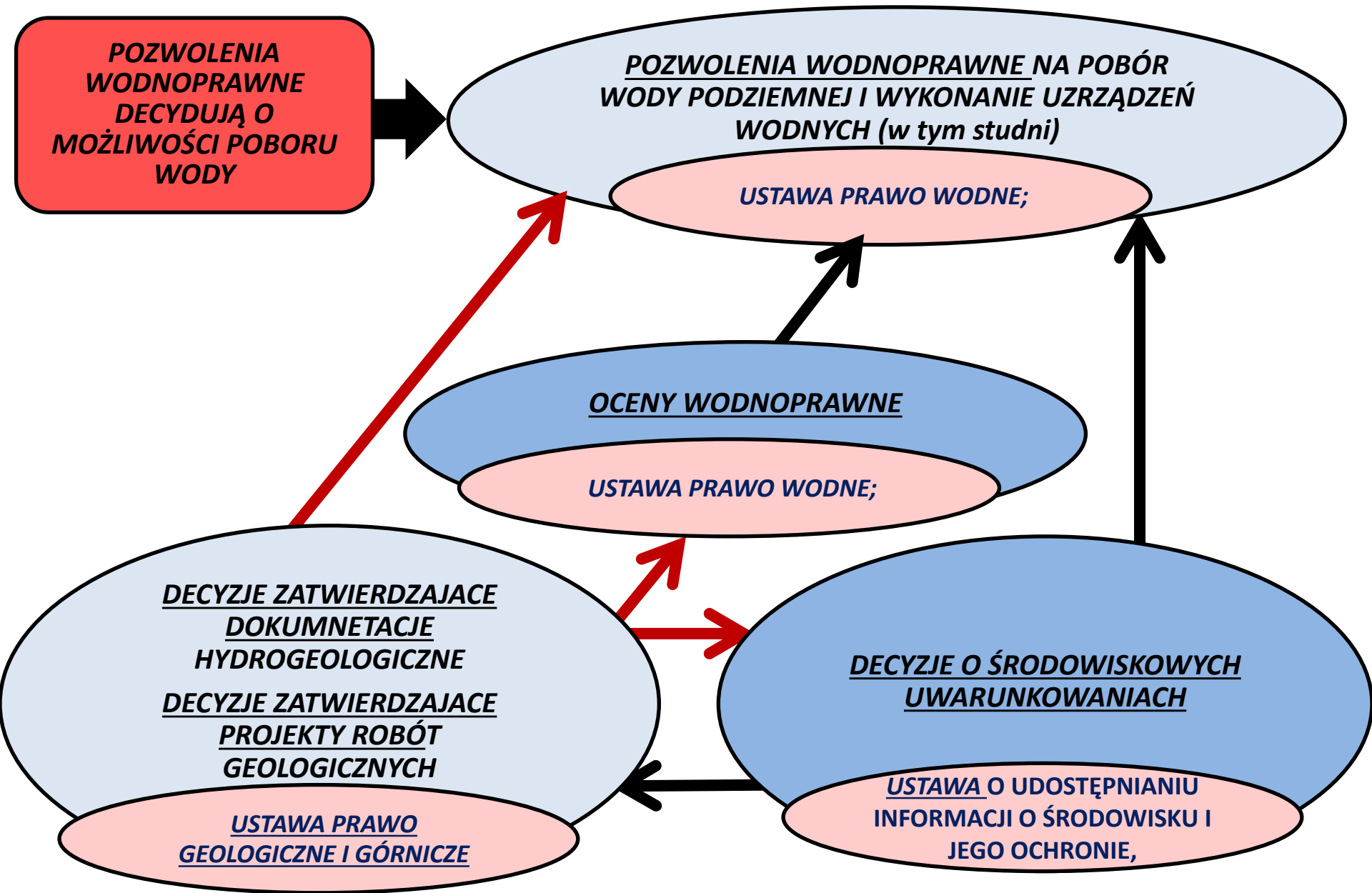
Podział Polski na 174 jednolite części wód podziemnych JCWPd ze wskazaniem części zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wg PIG PIB PSH
<https://www.pgi.gov.pl/psb>

Podział Polski na 172 JCWPd w latach 2022-2027.

W okresie III-go cyklu planistycznego PSH przeprowadziła kolejną weryfikację przebiegu granic JCWPd, **Opracowano podział na 174 JCWPd**, który będzie obowiązywał w latach 2022-2027. Zlikwidowano sytuację gdzie jedna JCWPd obejmowała więcej niż jedno dorzecze.

Dokonane analizy uwzględnione w Planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy kwalifikują **42 jednolitych części wód podziemnych jako zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych.**

2. SYSTEM LEGALIZACI POBORU WÓD PODZIEMNYCH I ODWODNIEŃ.

DLA PODJĘCIA POBORU WÓD PODZIEMNYCH REALIZACJI ODWODNIEŃ KLUCZOWE JEST USTALENIE CZY NIE JEST TO SPRZECZNE Z CELAMI ŚRODOWISKOWYMI DLA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH.

BLOKOWANIE MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA ZGÓD WODNOPRAWNYCH

Według g art. 396. 1 ustawy Prawo wodne **POZWOLENIE WODNOPRAWNE NIE MOŻE NARUSZAĆ MIĘDZY INNYMI:**

- ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, z wyłączeniem okoliczności, o których mowa w art. 66;
- ustaleń planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych;
- ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym;
- ustaleń planu przeciwdziałania skutkom suszy;
- ustaleń programu ochrony wód morskich.

ODMOWA WYDANIA OCENY WODNOPRAWNEJ

Wg art. 425-434 ustawy Prawo wodne **WARUNKIEM UZYSKANIA OCENY WODNOPRAWNEJ JEST BRAK NEGATYWNEGO WPŁYWU NA MOŻLIWOŚĆ OSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH** opisanych w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61 ustawy prawo wodne **a zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzecza lub istnienie odstępstw (derogacji zw art. 66 i 67 upw)**
Z WYJĄTKIEM SYTUACJI GDY istnieje negatywny wpływ na cele środowiskowe ale spełnione są w przesłanki wskazane art. 68 pkt 1, 3 i 4 inwestycje takie docelowo muszą być umieszczone w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.

BLOKOWANIE MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA DECYZJI O ŚRODOWISKOWYCH UWARUNKOWANIACH

Według art. 81 ust 3 ustawy o dostępie do informacji o środowisku.... JEŻELI Z OCENY ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA NA ŚRODOWISKO WYNIKA, ŻE PRZEDSIĘWZIĘCIE TO WPŁYWA NEGATYWNIE NA MOŻLIWOŚĆ OSIĄGNIĘCIA CELÓW ŚRODOWISKOWYCH, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz art. 61 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, ORGAN właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach ODMAWIA ZGODY NA REALIZACJĘ TEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA, o ile nie zostaną spełnione warunki, o których mowa w art. 68 pkt 1, 3 i 4 tej ustawy.

JUŻ NA ETAPIE PLANOWANIA POBORU WODY CZY ODWODNIENIE KONIECZNE JEST ZATEM SPRAWDZENIE CZY NIE BĘDZIE TO SPRZECZNE Z ZAPISAMI WŁAŚCIWEGO PLANU GOSPODARWOANIA WODAMI MA OBSZARZE DORZECZA

***3. PO CO GEOLOGOWI WIEDZA
O JEDNOLITYCH CZĘŚCIACH WÓD
I DOKUMENTACH PLANISTYCZNYCH.***

**DLA LEGALIZACJI POBORU WÓD PODZIEMNYCH I ODWODNIENI KLUCZOWE
ZNACZENIE MAJĄ ODPOWIEDNIO DOKUMENTACJE HYDROGEOLOGICZNE**

- **ustalające zasoby eksploatacyjne ujęcia wód podziemnych**
- **ustalające zasoby eksploatacyjne źródła naturalnego**
- **ustalające zasoby dyspozycyjne wód podziemnych obszaru bilansowego**
- **określające warunki hydrogeologiczne w związku z zamierzonym wykonywaniem odwodnień w celu wydobywania kopalin**
- **określające warunki hydrogeologiczne w związku z zakończeniem lub zmianą poziomu odwadniania likwidowanych zakładów górniczych**
- **określające warunki hydrogeologiczne w związku z zamierzonym wykonywaniem odwodnień budowlanych otworami wiertniczymi**
- **dokumentacji hydrogeologicznej określającej warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych**

NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ ŻE :

**ZATWIERDZANE PRZEZ GEOLOGÓW POWIATOWYCH I WOJEWÓDZKICH
DOKUMENTACJE GEOLOGICZNE WYMAGAJĄ ODPOWIEDNIEGO PRZEDSTAWIENIA
W ICH TREŚCI OPISÓW WARUNKÓW HYDROGEOLOGICZNYCH.**

ZWRÓCIĆ NALEŻY UWAGĘ ŻE:

**DOKUMENTACJA HYDROGEOLOGICZNA USTALAJĄCA ZASOBY EKSPLOATACYJNE
UJĘCIA WÓD PODZIEMNYCH POWINNA ODPOWIEDNIO OPISYWAĆ:**

- opis morfologii i hydrografii terenu, pozycji stratygraficznej ujętego poziomu wodonośnego na tle budowy geologicznej oraz charakterystykę warunków hydrogeologicznych na podstawie dotychczasowego i prognozowanego poboru wód podziemnych, w tym odniesienie do ustalonych zasobów dyspozycyjnych,
§ 6 ust.1 pkt 4
- ustalenie zasobów eksploatacyjnych dokumentowanego ujęcia § 6 ust. 1 pkt 7 i § 2 ust.3 pkt 4 ppkt 2 będących ilością wód podziemnych możliwą do pobrania z ujęcia w danych warunkach hydrogeologicznych i techniczno-ekonomicznych, z uwzględnieniem zapotrzebowania na wodę i przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska

SZCZEGÓŁOWA ANALIZA WYRAŹNIE WSKAZUJE NA KONIECZNOŚĆ:

- **Oceny stanu ilościowego odpowiednio zasobów dyspozycyjnych jednostki nadrzędnej (zasoby dyspozycyjne)**
- **Bilansowania zasobów wód w obrębie obszaru zasobowego i jednostki nadrzędnej**
- **Oceny stanu środowiska wodnego co należy rozumieć jako stan wód podziemnych.**

**ELEMENTY TE NAWIĄZUJĄ ODPOWIEDNIO DO OCENY STANU WÓD
PODZIEMNYCH WSKAZANEJ W USTAWIE PRAWO WODNE**

**USTAWA PRAWO GEOLOGICZNE I GÓRNICZE NIE ZAWIERA JEDNAK WSKAZAŃ
NAKAZUJĄCYCH UWZGLĘDNIENIE ZAPISÓW USTAWY PRAWO WODNE**

**KLUCZOWYM PROBLEMEM DLA GEOLOGA W OSZACOWANIU WPŁYWU POBORÓW
WÓD (w tym w ramach odwodnień) NA WODY PODZIEMNE JEST OCENA
ODDZIAŁYWANIA NA JEDNOSTKI ZASOBOWE WÓD PODZIEMNYCH**

**PODSTAWOWA PRZYCZYNĄ JEST RÓŻNORODNOŚĆ PODZIAŁÓW NA JEDNOSTKI
BILANSOWE WÓD PODZIEMNYCH**

**Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i
dokumentacji geologiczno-inżynierskiej zawiera definicję
ZASOBÓW DYSPOZYCYJNE WÓD PODZIEMNYCH OBSZARU BILANSOWEGO**

**Zasoby wód podziemnych związane z systemem zlewni wód powierzchniowych i
przypisane do określonych zlewni.**

Wykorzystywane do opracowania:

PLANU PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY

**Na obszarze Polski wydzielono 109 obszarów bilansowych (wg stanu na 31.12.2020)
obejmują one łącznie 690 jednostek bilansowych niższego rzędu, tj. rejonów
wodnogospodarczych.**

**Wielkość ustalonych zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w obszarach
bilansowych) wynosi w Polsce około 34 mln m³/24h - według stanu rozpoznania na dzień
31.12.2021 r.**

**Informacje na stronie [https://www.pgi.gov.pl/psh/zadania-psh/8886-zadania-psh-
zasoby-wod-podziemnych.html](https://www.pgi.gov.pl/psh/zadania-psh/8886-zadania-psh-zasoby-wod-podziemnych.html)**

Ustawa Prawo wodne wprowadza pojęcie DOSTĘPNYCH ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

DEFINICJĘ DOSTĘPNYCH ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH zawiera art. 16 pkt 14 ustawy Prawo wodne.

Zostały one zawarte w bazy danych GIS dotyczącej zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych w Polsce – oszacowano je wg stanu na dzień 31.12.2021 r.

ZASOBY TE SA PRZYPISANE DO POSZCZEGÓLNYCH JCWPd.

Informacje na stronie <https://www.pgi.gov.pl/psh/zadania-psh/8886-zadania-psh-zasoby-wod-podziemnych.html>

INNE SPOTYKANE JEDNOSTKI ZASOBOWE

WEDŁUG OPRACOWANIA: UDOSTĘPNIANIE, WERYFIKACJA, AKTUALIZACJA I ROZWÓJ MAPY HYDROGEOLOGICZNEJ POLSKI 1:50 000 PROGRAM PRAC I SZCZEGÓŁOWE WSKAZANIA METODYCZNE DO OPRACOWANIA WARSTW INFORMACYJNYCH BAZY GIS MAPY HYDROGEOLOGICZNEJ POLSKI „PIERWSZY POZIOM WODONOŚNY WYSTĘPOWANIE I HYDRODYNAMIKA” Warszawa 2015 **wyróżnia się:**

UŻYTKOWEGO POZIOMU WODONOŚNEGO
GŁÓWNY UŻYTKOWY POZIOM WODONOŚNY
PODRZĘDNY UŻYTKOWY POZIOM WODONOŚNY

WEDŁUG OPRACOWANIA: METODYKA OKREŚLANIA ZASOBÓW DYSPOZYCYJNYCH WÓD PODZIEMNYCH W OBSZARACH BILANSOWYCH Z UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB JEDNOLITYCH BILANSÓW WODNOGOSPODARCZYCH Piotr Herbich n Jacek Kapuściński Krzysztof Nowicki n Andrzej Rodzoch PORADNIK METODYCZNY, Warszawa 2013 **definiuje:**

GŁÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH GZWP

ZASOBY DYSPOZYCYJNE, DOSTĘPNE RELACJE MIĘDZY NIMI

**ZASOBY DYSPOZYCYJNE WÓD
PODZIEMNYCH OBSZARÓW
BILANSOWYCH**

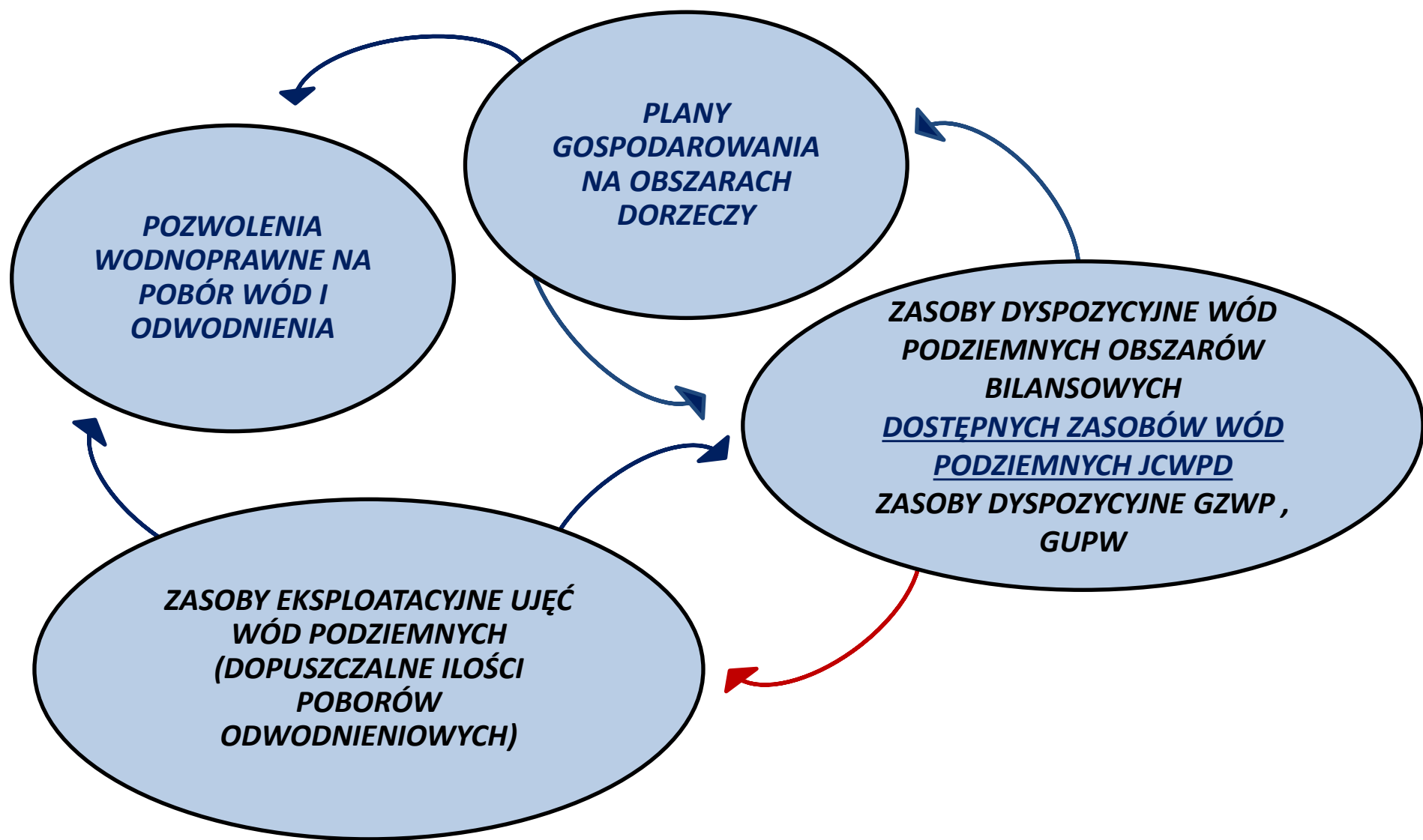
**ZASOBY DYSPOZYCYJNE GZWP ,
GUPW**

ZASOBY DOSTĘPNE W JCWPD

***4. POTENCJALNE I PRAKTYCZE SKUTKI
RÓŻNICW PRZEPISACH – JAK IM ZARADZIĆ.***

WPŁYW BRAKU POPRAWNEJ WERYFIKACJI WPŁYWU POBORU WODY PODZIEMNEJ (I ODWODNIENIŃ) NA JEDNOSTKI ZASOBOWE

BRAK ODPOWIEDNIEGO POWIĄZANIA ZASOBÓW DYSPOZYCYJNYCH I ZASOBÓW EKSPLOATACYJCH

- Zaburza oceny bilansowe jednostek zasobowych*
- Utrudnia kontrole bezpiecznej wielkości poboru wody z ujęć*

BRAK UWZGLĘDNIANIA ZAPISÓW DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH W TYM CELÓW ŚRODOWISKOWYCH W DOKUMENTACJACH HYDROGEOLOGICZNYCH

- Utrudnia uzyskiwanie pozwoleń wodnoprawnych (brak danych do sporządzania wniosków).*
- Stwarza niebezpieczeństwo dla inwestorów błędnych lokalizacji.*

***DLA ODWRÓCENIA POWYŻSZYCH ZAGROŻEŃ NALEŻY:
DOCELOWO:***

- Zmienić przepisy wprowadzając do dokumentacji hydrogeologicznych informacje dotyczące stanu wód podziemnych.*
- Dokonać prawnego ujednolicenia pojęcia zasobów dyspozycyjnych.*

NA CWILĘ OBECNĄ

- W ramach dobrej praktyki wymagać, wprowadzania w dokumentacjach hydrogeologicznych zapisów dotyczące stanu i celów środowiskowych JCWPd , z której następuje pobór.*